

การอธิษฐานจิตในพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตประจำวัน*

A Prayer in Buddhism and Daily Life

พระมหาชาวกฤติ นรินโท (กรัณยสวัสดิ์)

Phramaha Chawarit Narintho (Sapsawat)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand

E-mail: chaowarit3279@gmail.com

บทคัดย่อ

การอธิษฐานเป็นหนึ่งในบารมี 10 ในพระพุทธศาสนาจึงถือว่ามีความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและการไปสู่จุดหมายสูงสุดในชีวิต เป็นการตั้งความปรารถนาและการตั้งจุดหมายไว้แล้วก็ดำเนินตามจุดหมายที่วางไว้โดยใช้ตนเองเป็นผู้กระทำ มิได้อาศัยบุคคลอื่นเป็นเหตุให้ได้บรรลุจุดหมาย การอธิษฐานตามหลักของพระพุทธศาสนา หมายถึง การตั้งใจเพื่อจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อจะเป็นอะไรด้วยจิตใจอันแน่วแน่มั่นคงมุ่งตรงต่อจุดหมาย กล่าวคือ การที่ทุกคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องมีความตั้งใจ มีการกำหนดจุดหมายที่ชัดเจนและดำเนินไปตามนั้นอย่างแน่วแน่จึงจะสำเร็จได้

คำสำคัญ: การอธิษฐานจิต; การดำเนินชีวิตประจำวัน

Abstract

A Prayer is one of the ten perfections in Buddhism; therefore, it is important to perform the duty to achieve the goal and to reach the ultimate goal in life. It is to set a desire and to set a goal, and to pursue the goal by your self not depending on others to achieve a goal. Prayer in accordance with the principle of Buddhism means intention to do something or to be something with a stable mind and aiming at the destination. In other words, everyone who will be successful must have the intention and clear purpose, and follow it decidedly to be successful.

Keywords: A Prayer; Daily Life

*ได้รับบทความ: 2 พฤศจิกายน 2561; แก้ไขบทความ: 13 กันยายน 2562; ตอรับตีพิมพ์: 17 กันยายน 2562

Received: November 2, 2018; Revised: September 18, 2019; Accepted: September 17, 2019

1. บทนำ

สังคมไทยมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนามาช้านานและได้มีการสั่งสมปลูกฝังความดีด้วยความศรัทธาความเชื่อให้กับกุลบุตรกุลธิดาในเรื่องผลบุญกุศลอันจะนำมา ซึ่งประโยชน์สุขของตนเองของบุคคลในชาตินี้และชาติหน้าเรียกว่า เป็นครอบครัวการสร้างบุญบารมีเป็นสิ่งที่สามารถก่อให้เกิดความสำเร็จหรือประโยชน์กับชีวิตได้เพื่อบรรลุซึ่งจุดหมายอันสูงสุด (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2009 : 239) ที่ตนได้ตั้งจิตอธิษฐานไว้ ในปัจจุบันคนส่วนใหญ่เข้าใจความหมายของคำว่า “อธิษฐาน” ในแง่ที่หมายถึงการอ้อนวอนบนบานสานกล่าวเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตนได้ (Phromthuan, 2011 : 22) ดังปรากฏในการให้ความหมายของพจนานุกรมได้ให้ความหมายว่า “ตั้งจิตขอร้องต่อสิ่งที่ตนถือว่าศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง (The Royal Institute, 2003 : 2324)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ เมื่อกล่าวถึงคำว่า อธิษฐานหรือการตั้งจิตอธิษฐานในสังคมไทย แม้จะทราบกันดีว่า มีความยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธศาสนา แต่ถึงอย่างนั้นก็ยังมีความเข้าใจผิดในเรื่องของการอธิษฐานจิตอยู่ ก็เข้าใจผิดว่าการอธิษฐาน คือ การขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งการปฏิบัติเช่นนั้นย่อมก่อให้เกิดความเข้าใจผิดพลาดในทางด้านการวางกรอบแนวคิดต่อระบบคำสอนของพระพุทธศาสนา การอธิษฐานดังที่ได้กล่าวมาแล้วถึงจะไม่ใช่ว่าความเข้าใจของคนไทยทั้งหมดแต่ก็เป็นส่วนมากเป้าหมายสูงสุดทาง

พระศาสนานั้นเป็นการมุ่งถึงการบรรลุธรรมโดยการบำเพ็ญหรือการสั่งสมบารมีจากการศึกษาเกี่ยวกับการอธิษฐานจิตนั้น เราจะพบว่าการอธิษฐานจิตแต่ละข้อทางพระพุทธศาสนานั้นถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าประกอบไปด้วยหลักการอันจะนำไปสู่ความสำเร็จคือเป้าหมายแห่งการบรรลุธรรมแทบทั้งสิ้น ดังเช่น การบำเพ็ญอธิษฐานบารมี ซึ่งเป็นบารมีข้อที่ 8 ในบารมี 10 ทศการตั้งจิตอธิษฐานถือว่า มีความเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะมนุษย์โดยทั่วไปมักจะเป็นผู้ที่ชอบแสวงหาที่พึ่งและมักจะอธิษฐานเพื่อขอให้เกิดในสิ่งที่ตนเองต้องการ พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์รู้จักการบำเพ็ญอธิษฐานบารมีเพื่อสร้างคุณงามความดีเราจะพบว่า แนวความคิดเรื่องอธิษฐานจิตนั้น เป็นแนวคิดที่นำไปปฏิบัติเพื่อที่จะก่อให้เกิดผลคือการสั่งสมบารมีและคนในสังคมให้มีความเชื่อมั่นกับการทำในสิ่งที่ดีงาม ซึ่งเราจะพบว่าหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนานั้นได้มีอิทธิพลความเชื่อต่อวิถีชีวิตและการปฏิบัติตนในสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการทำคุณดีหรือการสั่งสมความดีทั้งในการบรรลุธรรมดังปรากฏกรณีการบำเพ็ญอธิษฐานบารมีของบรรดาพระโพธิสัตว์ที่ได้บำเพ็ญไว้ในแต่ละภพแต่ละชาตินั้นย่อมสั่งสมต่อเนื่องไปถึงภพชาติต่อไป จนกระทั่งถึงความสมบูรณ์บริบูรณ์ (Phrakrupalad Somchai Kittakutto (Chomchan), 2009 : 2)

จากหลักการและเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้วผู้เขียนจึงมีความประสงค์ที่อยากจะนำเสนอเกี่ยวกับการตั้งจิตอธิษฐานตามหลักทางพระพุทธศาสนานี้เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงทั้งในส่วนที่เป็น

ข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาและแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอธิษฐานจิตตามหลักทางพระพุทธศาสนา ซึ่งผู้เขียนหวังว่าเนื้อหาสาระของบทความนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาและผู้สนใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในเรื่องอธิษฐานจิตในโอกาสต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการอธิษฐานในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น มีแนวทางแห่งการสร้างกุศลคุณงามความดีได้หลากหลายวิธี และการที่เราตั้งจิตมั่นประกอบอยู่ในคุณความดีนั้น เรียกว่า จิตเป็นกุศลสามารถทำให้สมความปรารถนาในสิ่งที่ตนเองมุ่งหวังและสำเร็จประโยชน์ได้ โดยการหมั่นประกอบและการตั้งใจกระทำในสิ่งนั้นๆ ดังปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ดังนี้

1. ความหมายของการอธิษฐานตามรูปศัพท์คำว่า “อธิษฐาน” มีรูปศัพท์ตามที่ปรากฏในภาษาบาลีนั้นมาจากคำว่า อธิ บทหน้า จา ธาตุลงยุปัจจัย ซึ่งเป็นคำกริยา คือ “อธิฏฺฐหติ” ส่วนคำว่า “การอธิษฐาน” เป็นคำนาม มีความหมายว่าการยืนหยัดอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งการกำหนดความตั้งใจรวมทั้งความคิดหรือความรู้สึกของตนเองอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมั่นคง การตั้งใจปฏิบัติหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ตนเองกำหนดอย่างมั่นคง นอกจากนี้ยังหมายถึงการตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยว การกำหนดใจตนเองให้มั่นคงการให้ความเห็นชอบอย่างจริงใจ การอธิษฐานมีความหมายดังนี้ คือ 1) ความตั้งใจมั่นในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเด็ดเดี่ยว 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย

อย่างชัดเจน 3) การตั้งจุดประสงค์ไว้ในใจเป็นที่น่าสังเกตความหมายของคำว่าอธิษฐานตามรูปศัพท์และคำที่เป็นไวยากรณ์ของอธิษฐาน ไม่มีหลักฐานที่แสดงความหมายอันเกี่ยวกับการอ้อนวอนซึ่งเป็นความเข้าใจคลาดเคลื่อนเลยแม้แต่น้อยในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมได้นิยามคำว่า “อธิษฐาน” หมายถึง ความตั้งใจมั่น การตัดสินใจเด็ดเดี่ยววางจุดหมายแห่งการกระทำของตนไว้แน่นอนและดำเนินตามนั้นแน่วแน่มั่นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้นิยามความหมายของอธิษฐานว่า หมายถึง การตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ตั้งจิตปรารถนา ตั้งจิตขอร้องต่อสิ่งที่ตนถือว่าศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง จากความหมายข้างต้นนั้นเราจะพบว่าความหมายของคำว่า อธิษฐานตามพจนานุกรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาจะให้ความหมายไปในทำนองเดียวกับความหมายในคัมภีร์พระพุทธศาสนา แต่ถ้าหากเป็นพจนานุกรมฉบับร่วมสมัยจะให้ความหมายของคำว่าอธิษฐานที่เปลี่ยนไปโดยจะเป็นการให้ความหมายที่โน้มเอียงไปตามความเข้าใจของคนในสังคมมากกว่าที่จะยึดโยงตามความหมายที่ปรากฏในคัมภีร์เท่านั้น กล่าวคือการอธิบายคำว่าอธิษฐานหมายถึงการตั้งจิตขอร้องต่อสิ่งที่ตนถือว่าศักดิ์สิทธิ์เพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

2. การอธิษฐานจิตความหมายในพระไตรปิฎก พบว่ามีการใช้คำนี้ 2 ความหมาย คือ ทางพระวินัย และทางธรรม ได้แก่

2.1 ความหมายทางพระวินัยคำว่า “อธิษฐาน” ตามความหมายในพระวินัยมีการใช้ 2

ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนที่เป็นสิกขาบทเกี่ยวกับการใช้สอยบริวารของภิกษุและส่วนที่เป็นสังฆกรรมของสงฆ์ส่วนที่เป็นสิกขาบทเกี่ยวกับการใช้สอยบริวารของพระภิกษุ คำว่าอธิฐานในพระวินัยปิฎกส่วนที่เกี่ยวกับสิกขาบทมีความหมายว่า การตั้งเอาไว้หรือตั้งใจกำหนดเอาไว้ ได้แก่ ตั้งใจกำหนดเอาไว้ว่าจะใช้เป็นของประจำตัวชนิดนั้นๆ เช่น ไตรจีวร บาตร ซึ่งมีวิธีอธิฐานโดยการใช้กายคือ มือสัมผัสหรือเปล่งวาจาก็ได้ ส่วนมากพบในนิสสัคคียกัณฑ์ เช่น การอธิฐานอุปัชฌายะคือของใช้ที่จำเป็นสำหรับพระภิกษุ 8 อย่าง ได้แก่ สังฆจีวร สังฆาฏี บาตร มิตโกณ เข็ม ประคดเอว กระบอกกรองน้ำ (ธมกรก) เป็นต้น อุปัชฌายะนี้ควรอธิฐานก่อนแล้วจึงใช้สอยได้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการประพฤติปฏิบัติของภิกษุตามพระธรรมวินัยในฐานะที่เป็นบรรพชิต ซึ่งจะต้องเป็นอยู่อย่างง่าย มกน้อย สันโดษ ไม่แสวงหาเกินความจำเป็น เพราะการอธิฐานบริวารทำให้ภิกษุเกิดความยั้งคิดขึ้นว่า จะต้องใช้ของชิ้นนั้นๆ ตามที่ตนอธิฐาน เช่น ภิกษุอธิฐานบาตรใบไหนก็ต้องใช้บาตรใบนั้น บาตรอื่นที่ได้มาก็ต้องสละไป ถ้าไม่สละก็เป็นอาบัติ มิใช่เพียงแต่อุปัชฌายะเท่านั้นที่พระภิกษุต้องอธิฐาน แม้ของใช้อื่นๆ ของภิกษุพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติว่า ต้องอธิฐานก่อน แล้วจึงจะใช้ได้ เช่น ผ้าอาบน้ำฝน ผ้าปูนั่ง ผ้าปูนอน ผ้าปิดฝี ผ้าเช็ดปาก หรือผ้าบริวารอื่น ต้องอธิฐานทั้งหมด เช่นเดียวกัน บางอย่างก็ทรงอนุญาตให้อธิฐานได้เพียงอย่างละ 1 ชิ้น บางอย่างก็ทรงอนุญาตให้ใช้ได้มากกว่านั้น

2.2 การอธิฐานความหมายทางธรรมคำว่า “อธิฐาน” ตามความหมายในทาง

ธรรมมุ่งไปที่การตั้งใจจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสำคัญ มีทั้งส่วนที่เป็นหัวข้อธรรม และส่วนที่เป็นบารมี ส่วนที่เป็นหลักธรรมท่านได้กล่าวถึง อธิฐานธรรม คือ ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจมี 4 ประการ ได้แก่ ปัญญาอธิฐาน สัจจาธิฐาน จาคาธิฐานและอุปสมาธิฐาน

ส่วนคำว่า อธิฐานที่เป็นบารมี รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นหนึ่งในบารมี 10 ข้อ ที่พระโพธิสัตว์จะต้องบำเพ็ญเพื่อให้บรรลุถึงความเป็นพระพุทธรเจ้า โดยเฉพาะทศชาติชาดก ซึ่งถือเป็นชาดกที่คนไทยมีความคุ้นเคยพระชาติที่ปรากฏในทศชาติชาดก ว่า พระโพธิสัตว์บำเพ็ญอธิฐานบารมี คือ พระชาติที่เป็นพระเนมิราช (Mahachulalongkorn rajavidyalaya, 1996)

3. ลักษณะของการอธิฐาน

3.1 การตั้งจิตอธิฐานต้องมีความตั้งใจแน่วแน่ในการบำเพ็ญคุณงามความดี ไม่ได้ตั้งใจเพื่อเห็นแก่ทรัพย์สินหรือคนรัก ภารกิจที่ตั้งใจจะไม่ล้มเลิกกลางคัน การตั้งจิตอธิฐานสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงในการทำความดี

3.2 การอธิฐาน คือ มีความมุ่งมั่นในการบำเพ็ญ ถึงแม้จะต้องมีอันตรายต่ออวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย ตัวอย่างที่แสดง คือ ในภพที่พระพุทธองค์เป็นมาตังคชภูริ และข้างมาตังคะ

3.3 การอธิฐานต้องยอมเสียสละ โดยที่ไม่ยอมเสียความตั้งใจ เพราะมีเป้าหมาย คือ โพธิญาณ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นชัด คือ พระเทมียไ้ แต่บางท่านก็ได้จัดให้เป็นชาดกในเรื่องการบำเพ็ญเนกขัมมบารมี พระเทมียไ้ได้ตั้งจิตอธิฐานเพื่อ

ต้องการที่จะออกบวชและยอมทำตัวให้คนง่าย เปลี่ยนเป็นใบ้และหูหนวกถึง 16 ปี จนกระทั่งจะถูก ฟังทั้งเป็นซึ่งเป็นอธิษฐานปรมาตมบาร์มี (Somdet Phra Yannasangwon, 2001 : 202)

4. หลักธรรมาธิษฐานในพุทธศาสนา ผู้อธิษฐานต้องมีความซื่อตรง ทั้งทางกาย วาจา และใจต่อตนเองและผู้อื่น คือ ตั้งจิตอธิษฐานในสิ่ง ที่เป็นบุญกุศลไว้เช่นไร ก็ต้องไปให้ถึงจุดหมาย นั้นๆ หลักการหรือองค์ประกอบของการอธิษฐาน คือ ความตั้งใจมั่น การตัดสินใจอย่างเด็ดเดี่ยวการ เสียสละ ความอดทน ฯลฯ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของ บาร์มีทั้งสิบอย่างครบถ้วนและเหมาะสม คำว่า “อธิษฐาน” ภาษาบาลีเขียนเป็น “อธิฏฐาน” หมายถึง ธรรมเป็นที่มั่น ธรรมอันเป็นฐานที่มั่นคง ของบุคคล ธรรมที่ควรใช้เป็นที่ยึดมั่นในใจ ของตนเองเพื่อให้สามารถยึดเอาผลสำเร็จสูงสุดอัน เป็นที่ยึดมั่นไว้ได้ โดยไม่เกิดความสำคัญตนผิด และไม่เกิดสิ่งมัวหมองหมักหมมทับถมตนและเป็น ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจ ในธาตุวิภังคสูตร กล่าวถึง ธรรมที่ควรตั้งไว้ในใจความว่า “คนเรานี้มีธรรมที่ ควรตั้งไว้ในใจสี่ประการ คือ มีปัญญาเป็นธรรม ควรตั้งไว้ในใจ มีสัจจะเป็นธรรมควรตั้งไว้ในใจ มีจาคะเป็นธรรมควรตั้งไว้ในใจ มีอุปัสมะเป็นธรรม ควรตั้งไว้ในใจ”

สำหรับหลักธรรมที่เป็นองค์ประกอบหลัก และให้ความสำคัญในการจำแนกอธิษฐานออกเป็น สี่ประการ ดังที่ปรากฏในสังคิยสูตรที่ขนิณายปาฏิ กวรรค ได้แก่ ปัญญาธิฐฐาน คือ การตั้งไว้ในใจ คือ ปัญญาที่มีความรู้ชัดเจนและการดำเนินชีวิต ที่ประกอบด้วยความมีเหตุผลสัจจาธิฐฐาน คือ

การตั้งไว้ในใจที่ประกอบด้วยความตั้งใจจริง ได้แก่ ความมีสัจจะในตน ความมีสัจจะในการทำงาน ความมีสัจจะในการประกอบอาชีพ ความมีสัจจะ ในการครองเรือน เป็นต้น จาคาธิฐฐาน คือ การตั้งไว้ ในใจที่ประกอบด้วยการเสียสละ อุปสมาธิฐฐาน คือ การตั้งไว้ในใจที่เป็นไปเพื่อความสงบ (Mahachulalongkornrajavidyalaya, 1996)

การรักษาการอธิษฐานต้องมีหลักการ สำคัญ คือ ไม่พึงประมาทปัญญา พึงตามรักษา สัจจะ พึงเพิ่มพูนจาคะ พึงศึกษาสันติ ในอธิษฐาน แต่ละอย่างนั้น มีคำอธิบายดังต่อไปนี้

3.1 ปัญญาธิฐฐาน คือ การตั้งใจมั่น ที่ประกอบด้วยปัญญาที่มีความรู้ชัดเจนและการ หยั่งรู้ในเหตุผล การพิจารณาให้เข้าใจจริงในสภาวะ ของสิ่งทั้งหลายจนเข้าถึงความจริงของสิ่งนั้นๆ โดยการใช้ปัญญาการพิจารณาและการวิเคราะห์ โดยความเป็นระบบหรือการวิเคราะห์ในรูปแบบ ของกระบวนการ เช่น การศึกษาทำความเข้าใจ ความแปรปรวนไปและความไม่แน่นอนของกฎ ไตรลักษณ์ คือ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์และ ความเป็นอนัตตา โดยมองจากสภาพตามที่ควรจะเป็น แห่งสภาวะนั้นๆ ปัญญานี้ชื่อว่า เป็นสิ่ง อันล้ำค่า เพราะยอมทำให้เกิดคุณโยชน์ต่างๆ มากมายแก่บุคคลทั้งหลาย บุคคลผู้มีปัญญามีคุณค่ายิ่งกว่ามีทรัพย์นับแสน ปัญญาเป็นแสง สว่างในโลก แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี ปัญญา นั้นย่อมเกิดเพราะความหมั่นประกอบเนื่องๆ ความ เป็นบุคคลผู้ได้ปัญญายอมทำให้เกิดความสุข ปัญญาเป็นเครื่องประดับของนรชน ดังพระพุทธ ปจน์ว่า ปัญญาเทียวประเสริฐกว่าทรัพย์ ความพินิจ

ไม่มีใครคนไร้ปัญญา ปัญญาเป็นเครื่องปกครองบุรุษ บุคคล ผู้ไม่ประมาทมีการพิจารณาการ ตั้งใจฟังยอมได้ปัญญา บุคคลยอมเห็นเนื้อความ ด้วยปัญญา บุคคลยอมบริสุทธ์ด้วยปัญญา ประชาญ์ กล่าวว่ ชีวิตของผู้เป็นอยู่ด้วยปัญญานั้นว่ ประเสริฐสุด บุคคลผู้มีปัญญาอยู่ครองเรือนยอม เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่คนหมู่มาก เช่น การดำเนิน ชีวิตของท่านมโหสถบัณฑิตที่ประกอบด้วยหลัก ปัญญาและความมีเหตุผล มีหญิง 2 คน นำเด็ก มาฟ้องว่ เด็กเป็นลูกของตน เมื่อเป็นเช่นนั้น ท่านมโหสถบัณฑิตจึงให้วางเด็กลงและให้หญิง ทั้งสองนั้นจับที่ตัวเด็กเหมือนจะแย่งกันพอเด็ก ร้องขึ้น ผู้เป็นมารดาจริงจึงได้ปล่อยเด็กลงเพราะ ความรักและความสงสารในบุตร ธรรมตามารดานั้น ย่อมเป็นผู้ที่มีความเมตตาเมื่อเห็นบุตร เป็นทุกข์ ร้องขึ้นได้ จึงเกิดความสงสารไม่สามารถ ที่จะยื้อดึงเด็กต่อไปได้ ต้องปล่อยตัวเด็กออกไป จึงแสดงว่ หญิงคนที่ปล่อยตัวเด็กนั้นเป็นมารดา ของเด็กจริง ท่านมโหสถบัณฑิตจึงได้มอบเด็กนั้น ให้แก่มารดาที่แท้จริงของเด็กรับไปเลี้ยงดู ดังตัวอย่างได้ยกมานี้ แสดงให้เห็นว่ การใช้ปัญญา พินิจและพิจารณาวิเคราะห์ให้ดีแล้ว ย่อมเป็น ประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและผู้อื่นอีกด้วย นอกจากนี้ ปัญหายังสามารถนำมาเป็นแนวทางของการดำเนิน ชีวิตในประจำวันได้เป็นอย่างดีด้วย

3.2 สัจจาธิฐาน คือ การตั้งไว้ในใจ ที่ประกอบด้วยความตั้งใจจริง ได้แก่ ความมีสัจจะ ในตน ความมีสัจจะในการทำงาน ความมีสัจจะใน การประกอบอาชีพ ความมีสัจจะในการครองเรือน เป็นต้น การรักษาสัจจะต้องยึดมั่นไม่หวั่นไหว ตั้งใจ

ไว้อย่างไรต้องทำอย่างนั้น เช่น การตั้งใจจะงด ดื่มเหล้าในช่วงเข้าพรรษา เป็นต้น หรือการตั้งใจ กระทำความดีอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นการ อธิฐานในหลักของสัจจาธิฐานนี้ ต้องถือความ ตั้งใจจริงเป็นใหญ่ อย่าหวั่นไหวกับสิ่งยั่ววนเป็น อันขาด ความสัตย์น้นแหละดีกว่าสัจทั้งหลาย บุคคลได้เกียรติ ได้ชื่อเสียง ได้การนับถือ ก็เพราะ ความสัตย์ คือ ความตั้งใจจริง ตั้งใจไว้เช่นไรกระทำ เช่นนั้นสัตบุรุษได้ตั้งมั่นในความสัตย์ที่เป็นอรรถ เป็นธรรม บุคคลพึงตามรักษาความสัตย์ เพราะการ มีความสัตย์เป็นเหตุให้บุคคลได้เกียรติ ได้ชื่อเสียง ได้การนับถือ ตัวอย่างเช่น การตั้งสัจจะอธิฐาน ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อครั้ง พระองค์ยังเป็นพระมหาบุรุษประทับนั่งใต้ต้น พระศรีมหาโพธิ์ ก่อนที่พระองค์จะทรงตรัสรู้อนุตร สัมมาสัมโพธิญาณ ฝ่ายพระมหาบุรุษเสวยอาหาร แล้วทำพระกายให้กลับมีพระกำลังขึ้นได้อย่างเดิม ทรงเริ่มความเพียรเป็นไปในจิตต่อไป นับแต่ บรรพชา มา 6 ปี ล่วงแล้วจึงได้ตรัสรู้พระสัมมา สัมโพธิญาณ คือ ได้พระปัญญารธรรมรู้พิเศษเป็น เหตุพอพระเหตุยว่ รู้ละ ในราตรีแห่งวิสาขปุณณ มิธิเพ็ญพระจันทร์เต็มดวงวิสาขนักขัตฤกษ์ที่ตรัม ไม้ไผ่สัตตพฤษภโพธิ์ ในปีก่อนพุทธศก 45 (His Holiness the Supreme Patriarch, 1999 : 41)

จากการที่ผู้เขียนได้ยกการตั้งสัจจะใน พระเหตุยว่ที่แน่วแนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า จะเห็นว่า พระองค์ได้ทรงบรรลุคุณวิเศษ อันเป็นประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ให้แก่โลกใบนี้ ก็เนื่อง ด้วยการตั้งพระเหตุยว่ที่แน่วแนของพระองค์ใน พระทัยที่จะตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณตาม

ประสงค์ ถึงแม้ว่าหนทางจะยากลำบากเพียงไร แต่ถ้าเรามีความตั้งใจจริงแล้วและมีความหมั่นประกอบในสิ่งนั้นๆ เราก็จะบรรลุถึงเป้าหมายที่เราตั้งเอาไว้ได้อย่างแน่นอนและการตั้งสัจจะนั้น เรายังนำมาใช้ในการทำงานในการประกอบอาชีพในการครองเรือนอีกด้วย

3.3 จาคาธิฐาน คือ การตั้งใจในใจที่ประกอบด้วย การเสียสละความสละ อันได้แก่ 1) การสละในรูปแบบของรูปธรรม ได้แก่ การเสียสละวัตถุสิ่งของ เสนาสนะ เครื่องบริโภคและอุปโภค เป็นต้น 2) การเสียสละในรูปแบบของนามธรรม ได้แก่ การเสียสละที่ประกอบด้วยกุศลจิตและการเสียสละเพื่อเป็นเหตุให้ละอกุศลจิต เพื่อเจริญในกุศลจิตให้เกิดขึ้นในตน เช่น การเสียสละเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมและสังคม เป็นต้น ตัวอย่าง เช่น การทำหน้าที่เป็นจิตอาสาหรือการทำงานในด้าน การกุศลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในองค์กร หรือมูลนิธิต่างๆ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้ยากไร้ การจัดตั้งทีมงานที่ปรึกษาด้านกฎหมายให้แก่ประชาชนหรือการก่อตั้งโรงเรียนเพื่อพัฒนาเด็กในชุมชน หรือการให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ ที่เห็นว่ามีประโยชน์และเป็นประโยชน์ที่ดีต่อหน่วยงานหรือภาคสังคม เป็นต้น กรณีการทำหน้าเป็นจิตอาสาของมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี เพื่อช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ถูกละเมิดสิทธิและถูกทารุณกรรมในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการฟื้นฟูด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อช่วยเหลือเด็กและสตรีที่ได้รับเคราะห์กรรมและไร้ที่พึ่งให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เพื่อส่งเสริมและพัฒนารายได้เสริมทักษะแก่เด็กที่ยากไร้และ

ด้อยโอกาส เพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมไทย บำบัดฟื้นฟูสภาพจิตใจ พร้อมทั้งอบรมให้ความรู้ และมีการฝึกอาชีพ เพื่อจะให้พวกเธอเหล่านั้นได้มีงานทำและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการที่ได้ยกตัวอย่างประกอบนั้น แสดงให้เห็นว่า ความเสียสละนั้นเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่งต่อชุมชน หน่วยงาน องค์กรภาคสังคมและประเทศชาติ ไม่ว่าการทำหน้าที่นั้นจะเล็กหรือจะใหญ่ก็ตาม ขอเพียงแต่ว่า สิ่งที่เราทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อบุคคลสังคมและประเทศชาติ การเสียสละนั้น เป็นเหตุนำมาซึ่งความสุขและความสงบสุขของสังคม การเสียสละนั้นยังเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรักและความสามัคคีของผู้คนในสังคมของประชาชนในประเทศนั้นๆ ด้วยการเสียสละนั้นส่งผลดีทั้งต่อส่วนตัวและส่วนรวมอีกด้วย

3.4 อุปสมาธิฐาน คือ การตั้งใจในใจที่เป็นไปเพื่อความสงบความสงบ ได้แก่ การระงับโทษข้อขัดข้องมัวหมองุ่นวายอันเกิดจากกิเลสทั้งหลายแล้วทำจิตใจให้สงบ การทำด้วยกาย วาจาใจ มีความสงบไม่มัวหมอง บางคนเคยโกรธง่ายก็ต้องหักห้ามความโกรธเอาไว้ให้ได้ ตัวอย่าง เช่น สุมธดาบสเมื่อตั้งความปรารถนา ตั้งจิตอธิษฐานว่าจะบำเพ็ญบารมีเพื่อมุ่งหวังเป็นพระพุทธเจ้าก็ไม่เคยมีความโกรธต่อใครๆ อีกเลยตลอด 4 อสงไขยแสนกัป ดังที่มีปรากฏในลักขณสูตรที่ขนิณายปาทิกวรรคความว่า พระมหาบุรุษอธิษฐานความเป็นผู้ไม่โกรธไว้และได้ให้ทาน คือ ผ้าเป็นอันมากล้วนแต่มีเนื้อละเอียดและมีสีดี เป็นผู้ดำรงอยู่ในภพก่อนๆ ทรงเสียสละเหมือนฝนตกทั่วแผ่นดิน ครั้นทรงทำกุศลกรรมนั้นแล้วจุติจากมนุษยโลกเข้า

ถึงเทวโลก เสวยผลอันเป็นผลกรรมที่ทำไว้ดีมีพระฉวีเปรียบด้วยทองคำพระอินทร์ผู้ประเสริฐกว่าสุรเทวดา ย่อมลบล้นอยู่ในเทวโลก ถ้าเสด็จครองเรือนยังไม่ประสงค์ที่จะทรงผนวชก็จะทรงปกครองแผ่นดินใหญ่ ทรงได้เฉพาะซึ่งสัตตตนะและความเป็นผู้มีพระฉวีสะอาดละเอียดงามล้นประทุมชนในโลกนี้ ถ้าเข้าถึงบรรพชาก็จะทรงได้ ซึ่งผ้าสำหรับทรงครองเป็นผ้าเครื่องนุ่งห่มอย่างดีและเสวยผลกรรมที่เป็นประโยชน์ดีที่ทรงทำไว้ในภพก่อนความหมดสิ้นแห่งผลกรรมที่พระองค์ทำแล้วหาไม่ จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการตั้งจิตไว้ในความสงบนั้น เป็นไปเพื่อผู้มีประโยชน์โดยแท้ เพราะสงบเป็นเหตุให้นำมาซึ่งความสุขซึ่งประกอบด้วยความสุขใน 3 สถานะ คือ ความสุขในขณะปัจจุบัน ได้แก่ ความสุขในการทำงาน ความสุขในการประกอบอาชีพ ความสุขในครองเรือน เป็นต้น ความสุขในอนาคต ได้แก่ ความสุขที่เป็นเหตุนำไปสู่ความสำเร็จ ความสุขที่เป็นเหตุนำไปสู่ความสมหวัง และความสุขด้านจิตใจ ได้แก่ ความสุขที่เกิดจากการได้บรรลุนิพพาน ความสุขที่เกิดจากการนั่งสมาธิหรือการทำจิตภาวนา ความสุขที่จิตปราศจากความวิตกกังวล ความสุขที่จิตปราศจากเหตุที่เป็นอกุศลมูล ได้แก่ โลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น

3. เปรียบเทียบการอธิษฐานกับการอ้อนวอน

บางคนในสังคมคิดว่าการบนบานสานกล่าวกับการอธิษฐานเป็นเรื่องเดียวกัน แต่จริงแล้วไม่ใช่ ในพระพุทธศาสนาไม่มีปฏิบัติให้ชาวพุทธบนบานสานกล่าว ท่านควรพัฒนาจิตของท่านให้

ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อจิตศักดิ์สิทธิ์แล้ว จึงอธิษฐานจิตแทนการบนบานสานกล่าว ในครั้งพุทธกาลที่พระพุทธเจ้ายังทรงดำรงพระชนชีพ มีเหตุการณ์คล้ายๆ กันคือเกิดภัยธรรมชาติในนครเวสาลี เกิดภัยแล้งฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล เกษตรกรรมได้รับความเสียหายเกิดโรคระบาดชาวเมืองล้มตายกันมาก ชาวเวสาลีจึงส่งทูตมาเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า ให้ทรงช่วยเหลือพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงให้พระอานนท์นำพระสาวกไปสวดรัตนปริตร เป็นการสวดสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย (Mahachulalongkornrajavidyalaya, 1996) แล้วอัญเชิญของพระรัตนตรัยมาปกป้องคุ้มครองชาวเวสาลีเป็นเวลา 7 วัน และในวันที่ 8 พระองค์ทรงเสด็จไปสวดเอง หลังจากครบ 9 วันเกิดฝนตกใหญ่ชะล้างโรคระบาดให้หมดไปและความแห้งแล้งก็เปลี่ยนเป็นความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรเหมือนเดิม ตัวอย่างนี้ ไม่ถือเป็นการบนบาน เพราะเราได้ต้องตอบแทนสิ่งใดๆ แก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ประการใดเลย การสวดสาธยายมนต์เหล่านี้จึงไม่ใช่การบนบาน เมื่อใดที่เรามีสติระลึกรู้ เมื่อนั้นเรามีสิ่งสมในดวงจิตได้ตลอดเวลา เช่น การฟังธรรมนี้ได้ปัญญาบารมี เราสงบกายวาจาใจเป็นศีลบารมี ปลีกตัวเข้าปฏิบัติธรรมเป็นเนกขัมมบารมี เป็นต้น

ส่วนเรื่องการทำบุญแล้วอธิษฐานกับการทำบุญแล้วไม่อธิษฐานมีความแตกต่างกัน ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจเรื่องกฎแห่งกรรมและความหมายของคำว่าอธิษฐานในทางพระพุทธศาสนาที่เข้าใจกันในภาษาไทยกันก่อน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาอเทวนิยม คือ เป็นศาสนาที่ไม่ได้สอนว่า ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เช่น

ความสุขความทุกข์ความร่ำรวย ความยากจน เป็นผลมาจากการดลบันดาลของเทพเจ้า แต่สอนว่า ทุกสิ่งมาจากการกระทำของตัวมนุษย์เอง ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในจูฬกัมมวิภังคสูตร ครั้งที่ทรงตอบปัญหาของสุภมาณพโตหทัยบุตร ผู้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค แล้วทูลถามว่า อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้สัตว์ที่เกิดเป็นมนุษย์ มีความแตกต่างกัน คือ มีอายุสั้น มีอายุยืน มีโรคน้อย มีโรคน้อย มีผิวพรรณทราม มีผิวพรรณดี มีอำนาจน้อย มีอำนาจมาก มีโรคะน้อย มีโรคะมาก เกิดในตระกูลต่ำ เกิดในตระกูลสูง มีปัญญาน้อย มีปัญญามาก พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “มาณพสัตว์ทั้งหลาย มีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้เลวและดีต่างกัน” จากนั้นทรงจำแนกถึงเหตุที่ทำให้สัตว์เกิดมาแตกต่างกัน ตามหลักกฎแห่งกรรม ไม่ว่าจะอธิฐานหรือไม่ก็ตาม บุญก็ย่อมให้ผลตามสภาพที่บุคคลได้กระทำ เมื่อเป็นเช่นนั้น การอธิฐานจะมีความสำคัญได้อย่างไร ในประเด็นนี้ก็ต้องย้อนกลับมาทำความเข้าใจเรื่องอธิฐานตามที่กล่าวไว้ในหัวข้อเรื่องความแตกต่างระหว่างอธิฐานกับการอ้อนวอนกันอีกเพราะเวลาทำบุญต่างๆ เช่น เวลาจะถวายของกับพระภิกษุ มักจะได้ยินคำพูดจนเป็นความเคยชินกันแล้วว่า อยากได้อะไรก็ให้อธิฐานกัน ทำบุญโดยไม่อธิฐานผลบุญไม่ได้สูญหายไปไหน ย่อมให้ผลตามเหตุตามปัจจัยที่กระทำลงไป ตามลำดับแต่การอธิฐาน จะทำให้ได้ผลที่ตรงเป้าหมายมีขอบเขตชัดเจนดังเช่น การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ เพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าก็มี

หลักธรรมที่เรียกว่า พุทธการกรรม คือ ธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้า หรือบารมี 10 สิ่งที่ขาดไม่ได้ คือ อธิฐานบารมี ถ้าหากไม่มีบารมีข้อนี้การบำเพ็ญบารมีข้ออื่นๆ ก็อาจไม่มีจุดหมายที่แน่นอน และพระโพธิสัตว์ก็ไม่สามารถเป็นพระพุทธเจ้าได้ อธิฐานจึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ตอกย้ำความตั้งใจเดิม ทำให้เกิดความแน่วแน่แห่งจิตใจ ในเรื่องการทำบุญแล้วอธิฐานนี้มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกอยู่หลายแห่ง เช่น ในทานนุปัตติมีการบรรยายผลที่เกิดจากการให้ทานไว้ดังนี้ บุคคลบางคนในโลกนี้ ให้ทาน คือ ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ที่นอน ที่ปักและเครื่องประทีป แก้วสมณะหรือพราหมณ์ เขาให้สิ่งใดก็หวังสิ่งนั้นตอบแทน เขาเห็นพวกชัตติยมหาศาล พราหมณ์มหาศาลหรือคหบดีมหาศาล ผู้เฝ้าอิมพรั่งพร้อมบำเรอตนอยู่ด้วยกามคุณจึงมีความปรารถนาอย่างนี้ว่า โอหนอหลังจากตายแล้ว เราพึงเกิดร่วมกับพวกชัตติยมหาศาล พราหมณ์มหาศาลหรือคหบดีมหาศาล เขาตั้งจิตนั้นอธิฐานจิตนั้น เจริญจิตนั้นอยู่ จิตของเขานั้นโน้มไปในทางต่ำเจริญให้ยิ่งขึ้นไป ไม่ได้ยอมเป็นไปเพื่อเกิดในที่นั้นข้อนั้นแลเรากล่าวไว้สำหรับผู้มีศีลไม่ใช่สำหรับผู้ทุศีล ท่านผู้มีอายุทั้งหลายโมโนปนิธานของท่านผู้มีศีลย่อมสำเร็จได้เพราะเป็นผู้บริสุทธิ์ (Mahachulalongkornrajavidyalaya, 1996 : 346)

การอธิฐานตามความหมายทางพระพุทธศาสนา ถ้ามองผิวเผินอาจเหมือนกับการอ้อนวอน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นได้ว่า การอธิฐานในแง่ที่เป็นการตั้งความปรารถนานั้น มิได้ตั้งขึ้นมาอย่างเลื่อนลอย

แต่เป็นการอธิษฐานเพื่อจะไปสู่จุดหมายที่ตั้งไว้ โดยใช้การกระทำของตนเป็นเหตุปัจจัยกล่าว คือ อาศัยบุญกุศลคุณงามความดีของตนเป็นพื้นฐาน มิใช่เพื่ออ่อนน้อมขอจากสิ่งภายนอก จากที่กล่าว มาการอธิษฐานหรือหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับ อธิษฐานทำให้สังเกตได้ว่า การอธิษฐานที่ถูกต้อง ตามหลักพระพุทธศาสนานั้น คือ การอธิษฐานเป็น กุศลประกอบด้วยปัญญาเป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ หรือเป็นเหตุปัจจัยที่นำไปสู่ความพ้นทุกข์ ตัวอย่าง ของการอธิษฐานที่ถูกต้อง ก็คือ การบำเพ็ญ อธิษฐานบารมีของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะมาตรัสรู้ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและการอธิษฐานของ พระอริยบุคคลเพื่อบรรลุพระอรหันต์ เป็นต้น

4. ประโยชน์ของการอธิษฐานจิต

การอธิษฐานจิตหรือการตั้งใจมีความ สำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือเป็นการวางเป้าหมายให้กับชีวิตว่า ในวันหนึ่งจะทำอะไรบ้าง แล้วก็ดำเนินการตามที่ได้วางไว้ หากไม่มีการกำหนดเป้าหมายของชีวิต ในแต่ละวันที่ชัดเจนแล้ว ก็ยากที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ การวางเป้าหมายในชีวิตประจำวัน แต่ละวันเป็นสิ่งที่กำหนดขึ้น เพื่อเป็นหนทางไปสู่ จุดเป้าหมายสูงสุดของชีวิต โดยอาจทำเป็นตาราง เวลาว่า ในแต่ละช่วงเวลาของวันนั้นๆ เราทำความ ดีตามนั้นด้วยจิตใจอันแน่วแน่หรือ เวลาทำความดี อะไรอย่างหนึ่ง ก็มีปณิธานว่าจะต้องมุ่งมั่นทำอย่าง แน่วแน่และด้วยปณิธานนั้น ก็ทำให้ท่านกระทำการ ได้สำเร็จ ฉะนั้นการอธิษฐานหรือความตั้งใจอย่าง แน่วแน่ในการทำกิจกรรมหรือคุณงามความดี

ทุกอย่างในชีวิตประจำวัน จึงมีความสำคัญมากที่ จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จในทุกด้านของชีวิต ก็เป็นแรงขับให้สำเร็จในอาชีพนั้นๆ แรงอธิษฐาน สามารถนำไปใช้ให้เกิดผลดีแก่ชีวิตประจำวัน ได้ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมายไว้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ในเบื้องต้น คือ ความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่และ ตั้งใจกระทำแต่ความดี เริ่มแรกควรฝึกด้วยการเป็น ผู้ที่มีความตั้งใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เรา รับผิดชอบและทำสิ่งนั้นให้ออกมามากที่สุด เช่น การวาดภาพ การปลูกต้นไม้ หรือเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น เมื่อผลงานที่เราได้ทำนั้นสำเร็จออกมา เราฝึกในขั้น ต่อๆ ไปอีก หรือการทำดีเลี้ยงดูพ่อแม่ มีความตั้งใจ จริ่งกระทำด้วยความรักและห่วงใย

2. การตั้งเป้าหมายไว้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ในเบื้องต้น เป็นการตั้งจิตอธิษฐานให้ตนเอง ประสบผลสำเร็จ เมื่อสำเร็จแล้วจะช่วยเหลือ ผู้ที่ทุกข์ยากกว่า เช่น การตั้งจิตอธิษฐานให้เรียนจบ บริบูรณ์แล้วจะนำความรู้ความสามารถไปพัฒนา ประเทศชาติในโอกาสต่อไป คำอธิษฐานว่า เราจะไม่รบราฆ่าฟันกันเองเป็นต้น คำอธิษฐาน ในลักษณะที่เป็นประโยชน์นี้ มิใช่การติดสินบนหรือ การกราบไหว้ เพื่อให้ตนเองได้ในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ ต่อตนเองฝ่ายเดียวและไม่ใช้การบนบานศาลกล่าว แต่อย่างไร เป็นการอธิษฐานในสิ่งที่ดีเพื่อให้เกิด สิ่งที่ดีตามมา

3. การตั้งเป้าหมายไว้เพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุด เมื่อมีการตั้งเป้าหมายในสิ่งที่ดีงามทุกคน ปฏิบัติตนตามแรงอธิษฐานนั้น ก็จะทำให้สิ่งที่ดีเกิดขึ้นตามมาและเป็นผลให้การพัฒนาสิ่งที่ดีงามนั้น

ตามมาด้วย เมื่อคำอธิษฐานว่า เราจะไม่กระทำความชั่วกรรมหรืออบายมุข เราจะร่วมกันถือศีลคุณงามความดีที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้า เป็นต้น

5. สรุป

จากบทความที่นำเสนอมานี้สรุปได้ว่าการอธิษฐานจิตตามหลักของพระพุทธศาสนา คือ การตั้งใจเพื่อจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยจิตใจอันแน่วแน่มั่นคง มุ่งตรงต่อจุดหมาย กล่าวคือ การที่ทุกคนจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องมีความตั้งใจ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนดำเนินไปตามนั้น จึงจะสำเร็จได้ การอธิษฐานจิตคือ การตั้งความปรารถนาไว้ให้สำเร็จผลในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ตั้งความปรารถนาไว้ ซึ่งต่างกับการบนบานศาลกล่าว การขอร้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือในสิ่งที่ตนประสงค์ให้สำเร็จสมปรารถนา เมื่อใดสำเร็จสมปรารถนาแล้วจะให้สิ่งตอบแทนแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น

การอธิษฐานมีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายและการไปสู่จุดหมายสูงสุดในชีวิต ซึ่งเป็นความหมายในแง่ที่เป็นการตั้งความปรารถนา แต่การตั้งความปรารถนาดังกล่าวนี้นี้เป็นการตั้งจุดหมายไว้แล้วก็ดำเนินตามจุดหมายที่วางไว้โดยใช้ตนเองเป็นผู้กระทำ มิได้อาศัยบุคคลอื่นเป็นเหตุให้ได้บรรลุจุดหมาย บุคคลอื่นเป็นเพียงพยานหรือเป็นกำลังใจเท่านั้น การอธิษฐานที่ดีควรประกอบด้วยหลักธรรม คือ ปัญญาธิฐาน สัจจาธิฐาน จาคาธิฐาน อุปสมาธิฐาน ได้แก่ การตั้งใจในใจ คือ ปัญญาที่มีความรู้ชัดเจนและการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยความมีเหตุผล การตั้งใจในใจที่ประกอบด้วยตั้งใจจริงและความตั้งใจที่ประกอบด้วยความมีสัจจะในตน ความมีสัจจะในการทำงาน ความมีสัจจะในการประกอบอาชีพ ความมีสัจจะในการครองเรือน การตั้งใจในใจที่ประกอบด้วย การเสียสละและการตั้งใจในใจที่เป็นไปเพื่อความสงบ

References

- His Holiness the Supreme Patriarch. (1999). *Buddhist History Volume 1*. Bangkok : Mahamakut Buddhist University.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1996). *Tipitaka Thai Version*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing house.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2009). *Buddhadhamma*. Bangkok : Sahadhammika.
- Phrakrupalad Somchai Kittakutto (Chomchan). (2009). *A Study of the Vidhurapandhita's Perfection of Truth*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Somdet Phra Yannasangwon. (2001). *10 Acts 10 Moral*. Bangkok : Mahamakut Buddhist University.

Phromthuan, S. (2011). *A Study of the Concept of the Perfection on Self-Determination in Theravada Buddhist Scripture*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

The Royal Institute. (2003). *Dictionary of the Royal Institute B.E. 1999*. Bangkok : Nanmee books.